Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kymmenes jaosto)

9 päivänä kesäkuuta 2021 *

Välityslauseke – Tieto- ja viestintätekniikkapolitiikan tukiohjelman yhteydessä tehdyt avustussopimukset – Tilintarkastuskertomus – Komission antamat veloitusilmoitukset – OLAFin tutkinta – Kumoamiskanne – Vastakanne – Avustusten maksaminen takaisin kokonaisuudessaan – Vahingonkorvaus

Asiassa T-235/19,

Health Information Management (HIM), kotipaikka Bryssel (Belgia), edustajanaan asianajaja P. Zeegers,

kantajana,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään J. Estrada de Solà ja M. Ilkova,

vastaajana,

jossa on kyse yhtäältä SEUT 272 artiklan nojalla esitetystä ensisijaisesta vaatimuksesta, jossa vaaditaan toteamaan, että komissio on antanut 4.2.2019 antamansa veloitusilmoitukset numero 3241901815 ja numero 3241901886, joilla vaaditaan maksamaan takaisin tässä järjestyksessä 94 445 euroa ja 121 517 euroa kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelman (2007–2013) perustamisesta 24.10.2006 tehdyssä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksessä N:o 1639/2006/EY tarkoitetun tieto- ja viestintätekniikkapolitiikan tukiohjelman yhteydessä tehtyjen hankkeeseen ”ElDeRly-friEndly Alarm handling and MonitorING (Dreaming)” liittyvän avustussopimuksen numero 225023 ja hankkeeseen ”Health monitoring and sOcial integration environMEnt for Supporting WidE ExTension of independent life at HOME (HOME SWEET HOME)” liittyvän avustussopimuksen numero 250449 nojalla, sopimusvelvoitteidensa vastaisesti ja että näin ollen velvollisuutta maksaa kyseisiä määriä ei ole, ja tarvittaessa SEUT 263 artiklan nojalla esitetystä vaatimuksesta, joka koskee kyseisten veloitusilmoitusten kumoamista, ja toisaalta komission vastakanteesta, jolla se vaatii HIM:n velvoittamista maksamaan edellä mainittujen avustussopimusten perusteella maksetut avustukset takaisin kokonaisuudessaan ja maksamaan 58 876,50 euroa vahingonkorvausta,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Kornezov sekä tuomarit E. Buttigieg ja G. Hesse (esittelevä tuomari),

* Oikeudenkäyntikieli: ranska

kirjaaja: E. Coulon,

on antanut seuraavan

tuomion [1]

Asian tausta

[– –]

2 Kantaja kuuluu kahteen yhteenliittymään, joiden jäsenille on annettu avustusta kahden avustussopimuksen nojalla, jotka on tehty 24.10.2006 tehdyllä Euroopan parlamentin ja neuvoston päätöksellä N:o 1639/2006/EY (EUVL 2006, L 310, s. 15) perustetussa kilpailukyvyn ja innovoinnin puiteohjelmassa (2007–2013) (jäljempänä puiteohjelma) tarkoitetun tieto- ja viestintätekniikkapolitiikan tukiohjelman yhteydessä.

3 Ensimmäinen avustussopimus – numero 225023 (jäljempänä Dreaming-sopimus) – tehtiin 10.10.2008 Euroopan yhteisön, jota edusti Euroopan komissio, ja Tesan Televita Srl:n välillä, joka toimi hankkeen ”ElDeRly-friEndly Alarm handling and MonitorING (Dreaming)” (jäljempänä Dreaming-hanke) koordinaattorina. Toinen avustussopimus – numero 250449 (jäljempänä HOME SWEET HOME -sopimus) – tehtiin 31.5.2010 yhteisön, jota edusti komissio, ja Digipolis SCRL:n välillä, joka toimi hankkeen ”HOME SWEET HOME: Health monitoring and sOcial integration environMEnt for Supporting WidE ExTension of independent life at HOME” (jäljempänä HOME SWEET HOME -hanke) koordinaattorina.

4 Dreaming ja HOME SWEET HOME -hankkeiden tavoitteena oli auttaa itsenäisen toimintakykynsä menettäneitä ikääntyneitä henkilöitä asumaan kotonaan käyttämällä sellaista teknisten laitteiden ja järjestelmien yhdistelmää, johon kuuluu tähän tarkoitukseen muokattu matkapuhelin ja helppokäyttöinen videopuhelujärjestelmä, jotka on yhdistetty sosiaali- ja terveydenhuollon toimipisteisiin.

[– –]

24 Komissio tilasi kyseisten kahden hankkeen toteutuksen yhteydessä tilintarkastustoimisto PKF Littlejohn LLP:ltä tilintarkastuksen, joka suoritettiin 18.4.2014–27.5.2015.

25 Euroopan petostentorjuntavirasto (OLAF) aloitti tällä välin 30.4.2015 tutkimuksen, joka koski muun muassa väitteitä siitä, että kantaja oli toiminut vilpillisesti riidanalaisten sopimusten täyttämisen yhteydessä.

[– –]

35 Komissio ilmoitti 20.9.2018 päivätyllä ennakkotietokirjeellään, että tilintarkastuskertomuksen päätelmien perusteella sen oli perittävä takaisin 94 455 euroa Dreaming-hankkeen osalta ja 121 517 euroa HOME SWEET HOME -hankkeen osalta. Nämä määrät vastasivat avustuskelvottomia kustannuksia siltä osin kuin komissio oli rahoittanut ne ja maksanut ne kantajalle. Komissio

[1] Tästä tuomiosta on otettu tähän vain kohdat, joiden julkaisemista unionin yleinen tuomioistuin pitää aiheellisena.

pyysi kantajaa ottamaan asiaan kantaa 30 päivän kuluessa kirjeen vastaanottamisesta ja ilmoitti, että jos kantaja ei ota asiaan kantaa, se antaa veloitusilmoitukset aloittaakseen kyseisiä määriä koskevan takaisinperintämenettelyn.

[– –]

37 OLAFin kertomus valmistui 13.11.2018. Kertomuksen päätelmissä OLAF katsoi lähinnä, että kantaja oli vuosina 2008–2014 syyllistynyt useisiin sääntöjenvastaisuuksiin erityisesti Dreaming ja HOME SWEET HOME -hankkeiden yhteydessä. OLAF oli havainnut kolmentyyppisiä sääntöjenvastaisuuksia. Näistä ensimmäinen liittyi lähinnä kantajan eturistiriitaan, joka perustui siihen, että kantaja oli vaikuttanut hankkeiden toteutuksesta vastaaviin yhteenliittymiin kuuluviin kumppaneihinsa (jäljempänä yhteenliittymäkumppanit), jotta ne valitsisivat tavarantoimittajaksi kantajaan sidoksissa olevan yhtiön, ja siihen, että kantaja oli perinyt provisioita kyseisen tavarantoimittajan myynneistä. Toinen kertomuksessa mainittu sääntöjenvastaisuustyyppi liittyi väitteeseen siitä, että kantaja oli laskuttanut ylisuuria henkilöstökustannuksia. Kolmas sääntöjenvastaisuustyyppi liittyi lähinnä siihen, että kantaja oli osallistunut ylisuurten laskujen esittämiseen tiettyjen hankkeiden toteuttamisessa tarvittujen tuotteiden hintojen osalta.

[– –]

39 Komissio antoi 4.2.2019 kantajalle tiedoksi kaksi veloitusilmoitusta, joilla vaaditaan maksamaan takaisin se osa Dreaming ja HOME SWEET HOME -hankkeiden unionin rahoitusosuudesta, jota pidettiin perusteettomana, eli Dreaming-hankkeen osalta veloitusilmoituksen numero 3241901815, joka koski 94 445 euroa, ja HOME SWEET HOME -hankkeen osalta veloitusilmoituksen numero 3241901886, joka koski 121 517 euroa. Veloitusilmoituksissa ilmoitettu komission asettama eräpäivä oli 18.3.2019.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

40 Kantaja nosti nyt käsiteltävän kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 4.4.2019 toimittamallaan kannekirjelmällä.

41 Komissio toimitti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 12.7.2019 vastinekirjelmänsä, joka sisälsi vastakanteen.

42 Kantaja jätti vastauksensa 5.9.2019.

43 Kantaja toimitti 7.11.2019 täydentävän kirjelmän, joka sisälsi uuden vaatimuksen siitä, että komissio on määrättävä poistamaan kantajan nimi varhaishavainta- ja poissulkemisjärjestelmästä (EDES).

44 Komissio toimitti 6.1.2020 vastauksensa, joka sisälsi sen huomautukset kantajan täydentävästä kirjelmästä.

45 Unionin yleinen tuomioistuin esitti 9.6. ja 4.8.2020 unionin yleisen tuomioistuimen työjärjestyksen 89 artiklan 3 kohdan mukaisina prosessinjohtotoimina asianosaisille kysymyksiä, joihin nämä vastasivat asetetuissa määräajoissa.

46 Koska eräs kymmenennen jaoston jäsenistä oli estynyt osallistumasta asian käsittelyyn, unionin yleisen tuomioistuimen presidentti nimesi 10.8.2020 toisen tuomarin täydentämään jaoston kokoonpanoa työjärjestyksen 17 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

47 Koska asianosaiset eivät esittäneet istunnon pitämistä koskevaa pyyntöä kolmen viikon kuluessa siitä, kun niille ilmoitettiin asian käsittelyn kirjallisen vaiheen päättämisestä, unionin yleinen tuomioistuin päätti työjärjestyksensä 106 artiklan 3 kohdan nojalla ratkaista asian ilman asian käsittelyn suullista vaihetta, koska se katsoi, että sillä on asiakirja-aineiston perusteella riittävät tiedot.

48 Kantaja vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– toteaa, ettei kantaja ole velvollinen maksamaan 4.2.2019 annettuja veloitusilmoituksia numero 3241901815 ja numero 3241901886

– tarvittaessa toteaa kyseiset veloitusilmoitukset pätemättömiksi

– määrää komission poistamaan kantajan nimen EDES-tietokannasta

– jättää vastakanteen tutkimatta tai toissijaisesti hylkää sen perusteettomana

– velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

49 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin

– hylkää perusteettomana kantajan ensisijaisen vaatimuksen, joka koskee sen toteamista, ettei siltä ole saatavia

– jättää tutkimatta kantajan täydentävän vaatimuksen siitä, että 4.2.2019 annetut veloitusilmoitukset numero 3241901815 ja numero 3241901886 on todettava pätemättömiksi

– jättää tutkimatta kantajan 7.11.2019 toimitetussa täydentävässä kirjelmässä esitetyn vaatimuksen siitä, että komissio on määrättävä poistamaan kantajan nimi EDES-tietokannasta

– toteaa, että sopimusrikkomuksia, joihin kantaja vastakanteen mukaan on syyllistynyt, on pidettävä sääntöjenvastaisuuksina

– velvoittaa kantajan maksamaan komissiolle takaisin koko avustuksina saamansa määrän eli 230 348 euroa Dreaming-hankkeen osalta ja 282 451 euroa HOME SWEET HOME -hankkeen osalta

– velvoittaa kantajan maksamaan 58 876,50 euroa vahingonkorvausta

– velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta sekä kanteen ja vastakanteen tutkittavaksi ottaminen

Unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta

50 On todettava, että unionin yleinen tuomioistuin on toimivaltainen tutkimaan nyt käsiteltävänä olevan SEUT 272 artiklan nojalla nostetun kanteen riidanalaisten sopimusten 10 kohdan kolmannessa alakohdassa olevan välityslausekkeen nojalla, jonka mukaan unionin yleisellä tuomioistuimella on toimivalta ratkaista kaikki riidat, jotka koskevat kyseisten sopimusten tulkintaa, täyttämistä tai pätevyyttä.

51 Unionin yleinen tuomioistuin on saman sopimusehdon perusteella toimivaltainen ratkaisemaan myös komission nostaman vastakanteen. Oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että unionin yleisen tuomioistuimen toimivalta tutkia kanne välityslausekkeen perusteella kanteen nostamishetkellä tarkoittaa välttämättä, että sillä on toimivalta tutkia vastakanne, jonka toimielin on nostanut tämän saman kanteen yhteydessä ja joka johtuu sopimussuhteesta tai seikasta, jolle pääasiallinen vaatimus perustuu, tai jolla on suora yhteys siitä johtuviin velvoitteisiin (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2014, Isotis v. komissio, T-59/11, EU:T:2014:679, 265 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Kantajan kanteen tavoin komission vastakanne perustuu asianosaisten väliseen riidanalaisiin sopimuksiin perustuvaan sopimussuhteeseen. Lisäksi vastakanne koskee kantajalle riidanalaisten sopimusten perusteella maksettujen määrien maksamista kokonaisuudessaan takaisin, joten sillä vaaditaan maksettaviksi takaisin myös määriä, joista on annettu kantajan kanteessa tarkoitetut veloitusilmoitukset.

[– –]

Asiakysymys

Vastakanne

76 Ensiksi on tutkittava vastakanne, koska sillä vaaditaan riidanalaisten sopimusten perusteella kantajalle maksettujen määrien maksamista kokonaisuudessaan takaisin, joten sillä vaaditaan maksettaviksi takaisin myös määriä, joista on annettu kantajan kanteessa tarkoitetut veloitusilmoitukset.

77 Vastakanteessa esitetty vaatimus on, että kantaja on velvoitettava maksamaan 571 675,5 euroa riidanalaisten sopimusten perusteella. Vaatimus perustuu OLAFin kertomuksen päätelmiin.

78 Komissio vetoaa siihen, että kyseisessä kertomuksessa on todettu, että kantaja on syyllistynyt sääntöjenvastaisuuksiin Dreaming ja HOME SWEET HOME -hankkeiden toteuttamisen yhteydessä. Komissio korostaa kahta sääntöjenvastaisuutta, joita se pitää räikeimpinä, eli ensinnäkin eturistiriitaa ja toiseksi ylisuurten hintojen laskuttamista laitteista ja myyntiprovisioiden perimistä.

79 Ensimmäisestä väitetystä sääntöjenvastaisuudesta komissio toteaa, että kantaja omistaa 25 prosenttia XJ-yhtiön osakkeista. Tässä yhteydessä komissio väittää, että kantaja on kannustanut kyseisten hankkeiden toteuttamiseen osallistuneita yhteenliittymäkumppaneitaan hankkimaan hankkeen toteuttamisessa tarvittuja laitteita XJ:ltä. Lisäksi se moittii kantajaa siitä, ettei se ole ilmoittanut eturistiriidan vaarasta komissiolle eikä yhteenliittymäkumppaneilleen. Lisäksi kantaja antoi kaksi väärää ilmoitusta, joissa mainitaan, ettei sillä ole eturistiriitoja, ennen kuin se hyväksyttiin avustuksensaajaksi molempiin hankkeisiin.

80 Toisen väitetyn sääntöjenvastaisuuden osalta komissio vetoaa muun muassa siihen, että kantaja on perinyt XJ:ltä 5–10 prosentin suuruisia myyntiprovisioita vastikkeena siitä, että XJ on myynyt kantajan välityksellä kantajan yhteenliittymäkumppaneille kyseisissä hankkeissa käytettyjä laitteita. Lisäksi kantaja on osallistunut tiettyjen laitteiden hintojen keinotekoiseen korottamiseen. Komissio esittää tältä osin, että hankkeita varten oli tarkoitus ostaa matkapuhelinmallin Z puhelimia 1 018 euron yksikköhintaan. Myöhemmin tämän mallin sijasta päätettiin kuitenkin käyttää halvempaa mallia Y, jonka yksikköhinta oli 616 euroa. Komissio viittaa sähköpostienvaihtoon, josta ilmenee, että tässä yhteydessä kantaja, XJ ja kolmas yhtiö päättivät korottaa keinotekoisesti muiden kyseisissä hankkeissa käytettävien laitteiden hintaa ja jakaa keskenään kyseisen 70 350 euron suuruisen kustannuseron. Näin ollen päätteen hintaa korotettiin 438,5 eurosta 577 euroon ja videopuheluohjelmiston hintaa 200 eurosta 422 euroon.

[– –]

Väitetyt sääntöjenvastaisuudet

117 Komissio väittää, että kantaja on rikkonut erityisesti riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.3 kohdan g ja i alakohdan mukaisia sopimusvelvoitteitaan ja loukannut riidanalaisiin sopimuksiin toissijaisesti sovellettavassa Belgian lainsäädännössä säädettyä periaatetta, jonka mukaan sopimukset on täytettävä vilpittömässä mielessä. Se väittää tältä osin, että kantajalla on eturistiriita, joka liittyy siihen, että kantaja on ollut tiettyjen laitteiden tavarantoimittajan osakas, perinyt myyntiprovisioita ja osallistunut ylisuurten laskujen esittämiseen.

[– –]

124 Aluksi on muistutettava, että kun on kyse sopimuksesta, jossa on SEUT 272 artiklassa tarkoitettu välityslauseke, sopimuspuolen, joka on ilmoittanut komissiolle kustannuksia, jotka on tarkoitus osin kattaa unionin rahoitusosuudesta, on esitettävä selvitys siitä, että kyseiset kustannukset olivat todellisia kustannuksia, jotka olivat tosiasiallisesti tarpeen ja aiheutuivat hankkeen toteuttamisesta hankkeen keston aikana. Kuitenkin silloin, kun komissio vaatii suorituksen takaisin maksamista tilintarkastuksen perusteella, sen tehtävänä on osoittaa, että sopimussuoritus on puutteellinen tai että tositteet ovat epätäsmällisiä tai epäuskottavia, jos avustuksensaaja on toimittanut tositteet ja muut merkitykselliset tiedot (ks. tuomio 13.7.2017, Talanton v. komissio, T-65/15, ei julkaistu, EU:T:2017:491, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

125 Koska tässä tapauksessa kantaja on esittänyt tositteet ja muut merkitykselliset tiedot, komission on esitettävä konkreettisia todisteita siitä, että kantajan sopimussuoritukset ovat olleet puutteellisia, kun otetaan huomioon sen riidanalaisten sopimusten mukaiset velvoitteet.

126 Aluksi on todettava, että riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.3 kohdan g alakohdasta ilmenee, että eturistiriidan vaaran syntyminen edellyttää yhteisiä taloudellisia intressejä, poliittisia tai kansallisia yhteyksiä, perhe- tai tunnesiteitä tai mitä tahansa muita yhteisiä intressejä. Näin ollen siis edellytetään, että nämä yhteiset intressit, yhteydet tai siteet tosiasiallisesti todetaan olemassaoleviksi sopimuksen kohteen ja kyseisten osapuolten tilanteen tapauskohtaisen arvioinnin perusteella (ks. analogisesti tuomio 22.1.2019, EKETA v. komissio, T-166/17, ei julkaistu, EU:T:2019:26, 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

127 Koska sen sijaan yleisten ehtojen kyseisessä kohdassa puhutaan eturistiriidan ”vaarasta”, joka ”on omiaan” vaarantamaan hankkeen puolueettoman ja objektiivisen täytäntöönpanon, siinä ei edellytetä sen osoittamista, että eturistiriita todistettavasti vaikuttaa tai on vaikuttanut sopimuksen täytäntöönpanoon tai sen kustannuksiin (ks. analogisesti tuomio 22.1.2019, EKETA v. komissio, T-166/17, ei julkaistu, EU:T:2019:26, 100 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

128 Nyt käsiteltävässä asiassa väitetty eturistiriitatilanne perustuu kahteen seikkaan eli siihen, että kantaja peri XJ:ltä myyntiprovisioita, ja siihen, että kantaja oli kyseisen yhtiön vähemmistöosakas.

– Eturistiriitaa koskevat väitteet, jotka koskevat kantajan osakkuutta tavarantoimittajaksi valitussa yhtiössä

129 Aluksi on todettava, että on selvää, että kantaja omisti 25 prosenttia XJ:n osakkeista eikä se ollut ilmoittanut omistuksestaan komissiolle.

130 Seuraavaksi on todettava, että komissio on osoittanut, että kantajan konkreettiset toimet kyseisen kahden hankkeen toteuttamisen yhteydessä olivat omiaan vaarantamaan hankkeiden puolueettoman ja objektiivisen täytäntöönpanon riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.3 kohdan g alakohdassa tarkoitetulla tavalla.

131 Tältä osin on todettava, että XJ:n tarjoamat laitteet ja ratkaisut oli valittu kantajan aloitteesta jo ennen Dreaming-sopimuksen allekirjoittamista, kuten kyseisen sopimuksen liitteessä I olevasta hankkeen kuvauksesta ilmenee. Kuten komissio on vastineensa 72 kohdassa todennut, koska HOME SWEET HOME -hanke oli jatkoa Dreaming-hankkeelle, niissä käytettiin samoja laitteita.

132 Lisäksi on korostettava sitä, että kantaja on peitellyt yhteyksiään XJ:hin. Kuten edellä 108 ja 109 kohdassa todettiin, on osoitettu, että ainakaan tietyt yhteenliittymäkumppanit eivät tienneet näiden yhteyksien luonteesta. Kantaja ei ole myöskään ilmoittanut komissiolle yhteyksistään jo Dreaming-hankkeen kuvauksessakin mainittujen laitteiden toimittajaan ja se on jopa antanut väärät ilmoitukset siitä, että eturistiriitoja ei ole, kuten edellä 121 kohdassa jo todettiin.

133 Lopuksi on todettava, että kantaja pyysi yhteenliittymäkumppaneitaan hankkimaan laitteita XJ:ltä kiireellisesti muun muassa sillä perusteella, että markkinoilla ei ollut tarjolla muita laitteita, jotka sopivat hankkeiden toteuttamiseen. Liitteessä B.20 olevista sähköpostiviesteistä ja erityisesti kantajan 10.8.2010 lähettämästä sähköpostiviestistä HOME SWEET HOME -hankkeen toteutuksesta vastaaville yhteenliittymäkumppaneilleen nimittäin ilmenee, että kantaja yritti yhteistyössä XJ:n kanssa saada kyseiset yhteenliittymäkumppaninsa tilaamaan kyseisen yhtiön tuotteita muun muassa lähettämällä niille valmiiksi täytettyjä tilauslomakkeita.

134 Näin ollen on todettava, että komissio on edellä 124–127 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaisesti esittänyt konkreettisia todisteita siitä, että kantajalla oli riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.3 kohdan g alakohdassa kielletty eturistiriita, joka oli omiaan vaarantamaan sopimusten puolueettoman ja objektiivisen täytäntöönpanon.

135 Kantajan väitteillä ei voida horjuttaa edellä esitettyä päätelmää.

136 Kantaja väittää lähinnä, että sen ja XJ:n välisistä yhteyksistä ei aiheutunut vahinkoa hankkeiden talousarvioille ja että se ei näin ollen rikkonut eturistiriitaa koskevia sopimusvelvoitteitaan. Se väittää muun muassa, että XJ:n toimittamat laitteet olivat ainoita laitteita, joilla hankkeiden toteuttaminen oli mahdollista.

137 On todettava, että sitä, että XJ:n laitteet olisivat väitetyllä tavalla olleet ainoat hankkeeseen sopivat laitteet, ei ole osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla, kun otetaan huomioon muun muassa se, että – kuten komission vastineen 76 kohdasta ja liitteestä B.25 ilmenee – XL:n järjestämässä tarjouskilpailussa esitettiin HOME SWEET HOME -hanketta varten vähintään neljä tarjousta, jotka koskivat XJ:n laitteen kanssa kilpailevia laitteita. Kuten komissio on perustellusti todennut, kantaja on lisäksi päättänyt käyttää alun perin valitun puhelinmallin sijasta toista mallia, mikä osoittaa, että ainakin tietyt näissä kahdessa hankkeessa käytetyt laitteet voitiin korvata toisilla. Lisäksi on niin, että vaikka oletettaisiin, että XJ:n tarjoama ratkaisu olisi tosiasiallisesti ollut ainoa mahdollinen, kantaja ei ole perustellut, miksi se lähetti laiteostoista vastaaville sosiaali- ja terveydenhuoltopalvelujen alalla toimiville yhteenliittymäkumppaneilleen kirjeitä, joissa se pyysi niitä kiireellisesti aloittamaan menettelyt kyseisen yhtiön tuotteiden ostamiseksi (ks. edellä 133 kohta). Nimittäin siitä, että XJ:n tarjoamalle tekniselle ratkaisulle ei olisi ollut kilpailijoita, olisi tullut seurata, että XJ:n neuvotteluasema oli poikkeuksellisen vahva. Sille, että kantaja on puuttunut kyseisiin ostomenettelyihin, ei siten ole muuta selitystä kuin komission esittämä selitys.

138 Myöskään muilla kantajan esittämillä väitteillä ei voida horjuttaa komission esittämiä konkreettisia todisteita.

139 Siten on niin, että vaikka komissio oli tietoinen aikomuksesta hankkia laitteet XJ:ltä ennen kuin se sitoutui rahoittamaan hankkeita, mihin kantaja vetoaa, komissio ei kuitenkaan ollut tietoinen kantajan ja XJ:n välisistä yhteyksistä ennen OLAFin suorittamaa tutkimusta.

140 Myöskään kantajan väite siitä, että eturistiriidan vaaraa ei aiheutunut siitä, että se oli vähemmistöosakkaana yhdessä kyseisten kahden hankkeen tavarantoimittajaksi valitussa yhtiössä, ei voi menestyä. Se, että kantaja on ollut osakkaana – vaikkakin vähemmistöosakkaana – kyseisissä hankkeissa laitteiden päätavarantoimittajaksi valitussa yhtiössä merkitsee nimittäin, että vaarana oli, että kantajalla ja tavarantoimittajalla oli riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.3 kohdan g alakohdassa tarkoitettuja yhteisiä taloudellisia intressejä.

141 Näin ollen on todettava, että kantaja ei ole oikeudellisesti riittävällä tavalla osoittanut vääräksi komission esittämiä todisteita kantajan eturistiriidasta, joka oli omiaan vaikuttamaan kyseisten hankkeiden toteutukseen ja unionin hallinnoimasta talousarviosta maksettujen avustusten määrään, koska – kun otetaan huomioon kantajan osakkuus XJ:ssä – kantaja ei ole osoittanut, että kyseisen yhtiön myymien laitteiden hankinta oli ainoa vaihtoehto tai että – jos yhtiön laitteet eivät olleet ainoa vaihtoehto – kyseinen valinta perustui ainoastaan kyseisten tuotteiden hinta-laatusuhteeseen.

142 Näin ollen edellä esitetystä seuraa, että komissio on näyttänyt toteen väitteensä siitä, että kantajalla oli eturistiriita, jota ei ollut ilmoitettu ja joka perustui siihen, että kantaja oli osakkeenomistajana tavarantoimittajaksi valitussa yhtiössä.

– Eturistiriitaa koskevat väitteet, jotka perustuvat siihen, että kantaja peri myyntiprovisioita tavarantoimittajan myynneistä ja osallistui ylisuurten laskujen esittämiseen

143 Ensinnäkin kantajan väitetysti perimistä myyntiprovisioista on todettava, että asiassa ei ole kiistetty sitä, että kantaja on laatinut XJ:lle osoitetun laskun, joka koski 45 991 euron suuruista myyntiprovisiota, joka liittyi Dreaming-hankkeeseen vuosina 2008 ja 2009. XJ on vahvistanut tältä osin maksaneensa 5–10 prosentin suuruisia myyntiprovisioita myynneistä, joihin kantaja osallistui. Komissio viittaa kantajan kirjeeseen, josta ilmenee, että se myöntää saaneensa myyntiprovisioita erityisesti Dreaming-hankkeen yhteydessä toteutuneista myynneistä ja että sen olisi pitänyt ilmoittaa nämä tulot.

144 Komissio väittää, että myyntiprovision perimisellä rikotaan tai loukataan useita käsiteltävässä asiassa sovellettavia sääntöjä eli riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.3 kohdan g ja i alakohtaa sekä periaatetta, jonka mukaan sopimukset on täytettävä vilpittömässä mielessä, ja siten myös Belgian siviililain (code civil) 1134 §:ää. Kyseisiä toimia on myös pidettävä mainittujen yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitettuina sääntöjenvastaisuuksina.

145 Kantaja vastaa, että se ei ole rikkonut mitään lakiin, asetukseen tai sopimukseen sisältyvää sääntöä perimällä Dreaming-hankkeen yhteydessä myyntiprovisioita. Kantajan mukaan tämä on tavanomainen kaupallinen käytäntö. Joka tapauksessa on niin, että asiassa ei ole osoitettu, että myyntiprovisioiden saaminen olisi nostanut hankkeen toteuttamiseksi hankittujen tuotteiden hintoja.

146 On muistutettava, että se, että kantaja on saanut myyntiprovisioita, liittyy kantajan edellä 126–140 kohdassa todettuun eturistiriitaan, joka perustuu kantajan ja XJ:n välisiin yhteyksiin. Yhtäältä – kuten todettiin edellä 137 kohdassa – kantaja ei ole osoittanut, että kyseisen yhtiön myymien laitteiden valinta perustui kyseisten laitteiden hinta-laatusuhteeseen eikä vain sen taloudellisiin intresseihin. Näin ollen se, että kantaja peri myyntiprovisioita, oli vähintäänkin omiaan vaikuttamaan kyseisten laitteiden valintaan. Toisaalta se, että XJ maksoi kantajalle myyntiprovisioita, oli omiaan lisäämään laitteiden kokonaishintaa ja siten myös aiheuttamaan vahinkoa kyseisille hankkeille varatuille talousarvioille.

147 Kantaja tyytyy väittämään, että se, että XJ on voinut myydä tietyn määrän tuotteitaan kantajan avulla, on merkinnyt, että tuotteista on peritty matalampi yksikköhinta. Tämän väitteen tueksi ei kuitenkaan ole esitetty mitään konkreettisia todisteita. Erityisesti on todettava, ettei siitä, että myyntiprovisioiden periminen olisi vaikuttanut myönteisesti kyseisille hankkeille varattuihin talousarvioihin, ole esitetty minkäänlaisia todisteita.

148 Tästä seuraa, että kantaja ei ole kyennyt horjuttamaan päätelmää siitä, että myyntiprovisioiden periminen oli omiaan vaarantamaan kyseisten hankkeiden puolueettoman ja objektiivisen täytäntöönpanon.

149 Toiseksi väitetystä ylisuurten laskujen esittämisestä komissio esittää, että Dreaming-hankkeeseen liittyi alun perin matkapuhelinmalli Z:n asentaminen ikääntyneiden henkilöiden koteihin ja että kyseistä laitetta myytiin 1 018 euron yksikköhintaan. Kyseisen hankkeen toteuttamisen aikana kyseisen mallin sijasta päätettiin käyttää halvempaa matkapuhelinmallia Y, jota myytiin 616 euron yksikköhintaan.

150 Komissio väittää, että kantaja ei vyöryttänyt tätä kustannussäästöä hankkeelle laskemalla teknisten laitekustannusten osallistujakohtaista määrää vaan että kantaja päinvastoin yhteistyössä XJ:n ja XM-yhtiön kanssa pidätti satunnaisiksi luokitellut, kyseiseen hintaeroon perustuvat tuotot ja jakoi ne tasan kantajan ja mainitun kahden yhtiön kesken. Komissio viittaa tältä osin muun muassa XJ:n kantajalle ja XM:lle 17.11.2008 lähettämään sähköpostiviestiin.

151 Tässä tarkoituksessa kantaja ja edellä mainitut kaksi yhtiötä ovat komission mukaan keinotekoisesti nostaneet muiden hankkeen toteuttamisessa tarvittujen laitteiden hintoja, kuten vastineen 90 kohdassa esitetty taulukko osoittaa. Siten päätteen hintaa nostettiin 438,50 eurosta 577 euroon ja videopuheluohjelmiston hintaa 200 eurosta 422 euroon ilman objektiivista syytä.

152 Väitetysti ylisuuren laskutuksen osuuden määritelläkseen komissio laski, kuinka montaa yksikköä ylisuuret laskut koskivat, komission toimittamaan asiakirja-aineistoon liitetyn laskuja koskevan analyysin perusteella. Komission mukaan hintojen ylisuuren osan perusteella siltä laskutettiin 45 697,50 euroa Dreaming-hankkeen osalta ja 26 064,50 euroa HOME SWEET HOME -hankkeen osalta eli yhteensä 71 762 euroa.

153 Kantajan mukaan komission väitteet eivät vastaa tosiseikkoja. Dreaming-hankkeen toteuttamisen aikana kävi ilmi, että puhelinta Z ei enää tarjottu myytäväksi markkinoilla. Teknisten laitteiden tavarantoimittajana XJ ehdotti näin ollen, että hankkeessa käytettäisiin toista laitetta eli puhelinta Y, jota myytiin 616 euron hintaan. Tällä välin muiden laitteiden hinnat olivat nousseet. Hankkeeseen liittyvät liiketoimet olivat joka tapauksessa kokonaisuutena tarkasteltuna pitkälti tappiollisia XJ:lle.

154 Lisäksi kantaja myöntää, että hinnanmuutoksista keskusteltiin XM:n, joka myös oli avustuksensaajana Dreaming-hankkeessa, ja XJ:n kanssa muun muassa 16.12.2008 lähetetyssä sähköpostiviestissä. Mainitussa sähköpostiviestissä ehdotettua tuotteen hinnanlaskun kompensoimista korottamalla muiden tuotteiden hintoja ei kuitenkaan toteutettu. Kantajan tavoitteena ei myöskään ollut tuottojen saaminen. Sen mukaan minkään sopimukseen, lakiin tai asetukseen sisältyvän säännön, hyvän kauppatavan tai sopimusten täyttämistä vilpittömässä mielessä koskevan periaatteen nojalla ei edellytetä, että tavarantoimittaja laskee tarjouksensa hintaa, jos jonkin toimitettavan tuotteen hinta laskee. Näin on varsinkin silloin, kun muiden tuotteiden hinta osaltaan nousee ja kokonaishinta pysyy samana.

155 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että komissio on oikeudellisesti riittävällä tavalla näyttänyt toteen, että kantaja on läheisessä yhteistyössä XJ:n ja XM:n kanssa nostanut keinotekoisesti päätteen ja mainitun ohjelmiston hintoja sen jälkeen, kun puhelinmalli Z päätettiin korvata halvemmalla mallilla Y, asiasta esitetyillä todisteilla, erityisesti liitteenä B.21 olevalla kyseisten yhtiöiden johtajien välisellä sähköpostiviestinvaihdolla. Näissä viesteissä nimittäin todetaan muun muassa, että ”siltä osin kuin malli Z on korvattu Y:llä, 402 euron suuruinen hintaero on siirretty XM-yhtiön ohjelmistoa ja päätettä koskeviin talousarvioihin” ja että ”402 euron erotus on asianmukaista jakaa tasan [XJ:n, XM:n ja kantajan] kesken”.

156 Kantajan väitettä, jonka mukaan tätä erotuksen jakamista koskevaa ehdotusta ei koskaan toteutettu, ei voida hyväksyä, kun otetaan huomioon komission esittämät todisteet. Yhden kantajan, XM:n ja XJ:n välisen sähköpostiviestin (liite B.21, s. 1124) liitteenä olevasta taulukosta nimittäin ilmenee, että päätteiden ja videopuheluohjelmiston hintoja nostettiin. Lisäksi XJ:n kyseisten laitteiden ostajille lähettämistä laskuista nro 151, 157, 158, 165 ja 179 ilmenee, että tuotteista on tosiasiallisesti laskutettu korotetut hinnat. Kantajan väitteestä, jonka mukaan ohjelmiston ja päätteen hinnankorotukset vastaavat näiden tuotteiden hintojen todellista nousua markkinoilla, on todettava, että väitteen tueksi ei ole esitetty mitään todisteita.

157 Komissio väittää siis perustellusti, että kantaja on rikkonut yleisten ehtojen II.3 kohdan g ja i alakohtaa ja loukannut periaatetta, jonka mukaan sopimukset on täytettävä vilpittömässä mielessä.

Sopimusvelvoitteiden rikkomisen luokittelu riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitetuiksi sääntöjenvastaisuuksiksi

158 Vaatimustensa kolmannessa osassa komissio vaatii unionin yleistä tuomioistuinta toteamaan, että sopimusvelvoitteiden rikkomiset, joihin kantajan katsotaan syyllistyneen, ovat riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia.

159 Kyseisessä II.1 kohdassa sääntöjenvastaisuuden käsite määritellään seuraavasti:

”’Sääntöjenvastaisuudella’ tarkoitetaan [unionin] oikeussäännön tai tämän avustussopimuksen ehdon rikkomista sopimuspuolen tai sopimuspuolten sellaisella teolla tai laiminlyönnillä, josta aiheutuu tai josta voi aiheutua vahinkoa [unionin] talousarviolle.”

160 On todettava, että sääntöjenvastaisuuden käsitteen määritelmä muodostuu siten kahdesta kumulatiivisesta kriteeristä: oikeussäännön tai sopimusehdon rikkomisesta ja siitä, että tästä rikkomisesta on aiheutunut tai on voinut aiheutua taloudellisia seurauksia, jotka ilmenevät siten, että unionin hallinnoimista talousarvioista on veloitettu tai on voitu veloittaa perusteettomia kuluja. Tällaiseen määritelmään ei sen sijaan liity minkäänlaista vähimmäisvakavuutta koskevaa kriteeriä (ks. analogisesti tuomio 2.10.2012, ELE.SI.A v. komissio, T-312/10, ei julkaistu, EU:T:2012:512, 107 kohta).

161 Komissio on tältä osin osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kantajan moititusta toiminnasta saattoi aiheutua kielteisiä seurauksia unionin hallinnoimille talousarvioille. Koska kantajalla oli eturistiriita ja koska kantaja peri myyntiprovisioita yhteenliittymäkumppaniensa tiettyjä laitteita koskeneista hankinnoista, jotka liittyivät kyseisten hankkeiden toteutukseen, oli vakava vaara siitä, että kyseisten laitteiden hinta-laatusuhde ei vastannut hinta-laatusuhdetta, johon olisi mahdollisesti päädytty neuvotteluissa, joissa kantaja olisi toiminut avoimesti. Lisäksi ohjelmistoon ja päätteeseen liittyvien ylisuurten laskujen esittämisen osalta on selvää, että kantajan menettelystä on aiheutunut perusteettomia kuluja, koska siitä seurasi, että puhelinten hinnanlaskua ei vyörytetty hankkeen talousarvioon.

162 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin toteaa, että kantaja on toiminnallaan rikkonut sopimusvelvoitteitaan tavalla, josta on voinut aiheutua taloudellisia seurauksia unionin hallinnoimille talousarvioille. Näin ollen kantajan kyseisiä menettelytapoja on pidettävä riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitettuina sääntöjenvastaisuuksina.

163 Näin ollen on katsottava, että eturistiriitaa, myyntiprovisioiden perimistä ja ylisuurten laskujen esittämistä koskevat kantajan sopimusrikkomukset ovat kyseisessä sopimusehdossa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia.

Maksettujen määrien palauttaminen kokonaisuudessaan

164 Komissio vaatii ensinnäkin, että kantaja velvoitetaan maksamaan takaisin sille maksetut määrät kokonaisuudessaan erityisesti varainhoitoasetuksen 119 artiklan ja asetuksen N:o 1605/2002 soveltamissäännöistä 23.12.2002 annetun komission asetuksen (EY, Euratom) N:o 2342/2002 (EYVL 2002, L 357, s. 1) 183 artiklan, luettuna yhdessä riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.26 kohdan 6 alakohdan ja II.28 kohdan 5 alakohdan sekä päätöksen N:o 1639/2006 artiklan 9 artiklan 1 kohdan kanssa, nojalla.

[– –]

166 Kantaja väittää lähinnä, että vaikka osoitettaisiinkin, että sillä oli eturistiriita, avustuksia ei voitaisi periä takaisin kokonaisuudessaan eturistiriidan perusteella varsinkaan, kun eturistiriitatilanne ei sen mukaan ole vaikuttanut kielteisesti kyseisten hankkeiden talousarvioon. Se vetoaa myös siihen, että hankkeet on saatettu päätökseen ja että niiden tulokset on katsottu riittäviksi. Lisäksi kantaja korostaa, että avustusten takaisinperintä johtaisi sen konkurssiin.

167 Aluksi on muistutettava, että kummankin riidanalaisen sopimuksen 10 kohdan ensimmäisen alakohdan mukaan niihin – ja siis myös kyseisten sopimusten kohteena olevan avustuksen myöntämiseen – sovellettiin kyseisten sopimusten määräyksiä, puiteohjelmaa koskevia unionin säädöksiä, varainhoitoasetusta ja sen soveltamissääntöjä sekä muita unionin oikeussääntöjä ja toissijaisesti Belgian oikeutta.

168 Ensinnäkin merkityksellisistä sopimusehdoista on todettava, että riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.26 kohdan 6 alakohdan mukaan kaikki maksut voivat olla tilintarkastuksen tai muun tarkastuksen kohteena ja niitä voidaan muuttaa tai ne voidaan periä takaisin kyseisen tilintarkastuksen tai tarkastuksen tulosten perusteella. Kyseisten yleisten ehtojen II.28 kohdan 5 alakohdan mukaan komission on tilintarkastuksen päätelmien perusteella toteutettava asiassa aiheelliset toimenpiteet, joita voivat olla esimerkiksi suoritettujen maksujen periminen kokonaisuudessaan tai osittain takaisin päätöksellä tai seuraamusten määrääminen.

169 Näissä määräyksissä ei siis suljeta pois komission mahdollisuutta periä kyseisten sopimusten perusteella maksetut määrät kokonaisuudessaan takaisin. Päinvastoin kyseisissä määräyksissä nimenomaisesti todetaan, että kaikki suoritetut maksut voidaan periä takaisin.

170 Toiseksi varainhoitoasetuksen 119 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Avustuksen määrä vahvistetaan lopullisesti vasta sitten, kun toimielin on hyväksynyt loppuselvityksen ja kustannusselvityksen, mikä ei kuitenkaan estä toimielintä tekemästä myöhemmin tarkastuksia.

2. Jos avustuksen saaja ei noudata velvoitteitaan, avustusta supistetaan tai sen maksaminen keskeytetään tai lopetetaan kokonaan soveltamissäännöissä säädetyissä tapauksissa sen jälkeen, kun saajalle on annettu mahdollisuus esittää huomautuksensa.”

171 Kyseisen 119 artiklan 2 kohdassa sanalla ”lopetetaan” tarkoitetaan siis tilannetta, jossa maksetut määrät peritään takaisin kokonaisuudessaan.

172 Tämä päätelmä on myös SEUT 317 artiklassa määrätyn unionin varojen moitteettoman ja asianmukaisen hoidon periaatteen mukainen. Jos avustussopimuksessa vahvistettuja edellytyksiä ei noudateta, unionin toimielinten, elinten tai laitosten on siten perittävä takaisin maksettu avustus sellaisten määrien osalta, joita ei voida pitää luotettavina tai joita ei voida todentaa.

173 Lisäksi oikeuskäytännössä on jo katsottu, että unionin taloudellisten tukien myöntämisjärjestelmässä näiden tukien käyttöön sovelletaan sääntöjä, jotka voivat johtaa jo myönnetyn tuen palauttamiseen osittain tai kokonaan (tuomio 7.7.2010, komissio v. Hellenic Ventures ym., T-44/06, ei julkaistu, EU:T:2010:284, 85 kohta ja tuomio 16.12.2010, komissio v. Arci Nuova associazione comitato di Cagliari ja Gessa, T-259/09, ei julkaistu, EU:T:2010:536, 61 kohta).

174 Oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että avustuksensaajalle ei synny lopullista oikeutta saada koko avustuksen määrää, jos se ei noudata avustukseen sovellettavia ehtoja (ks. tuomio 10.10.2019, Help – Hilfe zur Selbsthilfe v. komissio, T-335/17, ei julkaistu, EU:T:2019:736, 200 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

175 Tästä seuraa, että sopimusehdot ja varainhoitoasetuksen merkitykselliset säännökset eivät estä komissiota perimästä kokonaisuudessaan takaisin niitä määriä, jotka kantajalle on maksettu riidanalaisten sopimusten perusteella.

176 Seuraavaksi on tutkittava, onko komissiolla nyt käsiteltävän asian olosuhteissa oikeus siihen, että kantaja velvoitetaan suorittamaan kyseiset määrät kokonaisuudessaan takaisin.

177 Tältä osin on todettava, että – kuten edellä 162 kohdassa katsottiin – kantajan moitittavia menettelytapoja voidaan pitää riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitettuina sääntöjenvastaisuuksina.

178 Mainitun sopimusehdon asiayhteydestä on lisäksi todettava, että kyseisten yleisten ehtojen II.10 kohdan 3 alakohdan f alakohdasta ilmenee, että sääntöjenvastaisuus on niin vakava teko tai laiminlyönti, että sillä voidaan oikeuttaa kyseisen sopimuksen välitön purkaminen. Lisäksi kyseisten yleisten ehtojen II.5 kohdan 3 alakohdan d alakohdan neljännessä luetelmakohdassa määrätään, että komissio voi milloin tahansa keskeyttää kyseiselle avustuksensaajalle tarkoitetun määrän maksamisen kokonaan tai osittain, jos yhden tai useamman avustuksensaajan epäillään syyllistyneen sääntöjenvastaisuuteen.

179 Tässä tapauksessa on katsottava, että kun kantaja ei ilmoittanut eturistiriidan vaarasta, kun se peri myyntiprovisioita ja kun se osallistui ylisuurten laskujen esittämiseen tietyistä laitteista, se ei noudattanut sopimusten täyttämistä vilpittömässä mielessä koskevaa periaatetta, sellaisena kuin se on vahvistettu Belgian lainsäädännössä siviililain 1134 §:n 3 momentissa ja 1135 §:ssä.

180 Edellä 128 ja 129 kohdassa on nimittäin katsottu, että kantajalla oli eturistiriita suhteessa XJ:hin ja kyseisen eturistiriidan perusteella XJ valittiin laitteiden toimittajaksi. Kuten komissio on perustellusti todennut, on mahdotonta arvioida määrällisesti sitä, millaisia vaikutuksia tällä eturistiriidalla oli kyseisten hankkeiden talousarvioon, koska asiassa ei voida päätellä, mikä olisi ollut kyseisten laitteiden ostohinta tai olisiko laitteita edes ollut tarvetta ostaa, jos eturistiriitaa ei olisi ollut. Lisäksi edellä 141 kohdasta ilmenee, ettei kantaja ole osoittanut, ettei sen

menettelytavoilla olisi ollut kielteisiä vaikutuksia kyseisten hankkeiden talousarvioon. Se ei näin ollen ole osoittanut, että XJ:n tuotteet olivat ainoat tuotteet, joiden avulla kyseiset hankkeet voitiin toteuttaa, ja että näin ollen kyseiset tuotteet valittiin objektiivisten seikkojen perusteella. Se ei ole myöskään osoittanut, ettei se, että se peri myyntiprovisioita, vaikuttanut kyseisten tuotteiden hintaan. Kun otetaan huomioon mainittu eturistiriita, ei ole osoitettu, että hankittujen laitteiden hinta-laatusuhde oli paras mahdollinen. Tässä tilanteessa on todettava, että kyseinen eturistiriita on vaikuttanut kantajan ja komission väliseen sopimussuhteeseen kokonaisuudessaan.

181 Lisäksi on korostettava, että kantaja on rikkonut sopimusvelvoitteitaan niin vakavalla tavalla, että kantaja voidaan velvoittaa maksamaan saamansa avustukset kokonaisuudessaan takaisin. Kantaja nimittäin rikkoi vakavasti sopimusvelvoitteitaan suhteessa komissioon, kun se ei ilmoittanut eturistiriidastaan, kun se peri myyntiprovisioita ja kun se osallistui ylisuurten laskujen esittämiseen tiettyjen tuotteiden hintojen osalta.

182 Näin ollen riidanalaisten sopimusten perusteella maksettujen määrien periminen kokonaisuudessaan takaisin ei ole suhteellisuusperiaatteen vastaista.

183 Tähän päätelmään ei vaikuta se, että kantaja on tosiasiallisesti toteuttanut kyseiset hankkeet, eivätkä myöskään hankkeiden tulokset.

184 Tietyn avustuksen maksamista ei nimittäin voida perustella pelkästään sillä, että osoitetaan, että hanke on toteutettu. Avustuksensaajan on lisäksi esitettävä selvitys siitä, että ilmoitetut kulut ovat aiheutuneet sille avustuksen myöntämisedellytysten mukaisesti. Avustuksensaajan velvollisuus noudattaa avustukseen sovellettavia taloudellisia edellytyksiä on yksi sen keskeisistä sopimusvelvoitteista ja siten unionin myöntämän avustuksen suorittaminen edellyttää, että sitä noudatetaan (tuomio 10.10.2019, Help – Hilfe zur Selbsthilfe v. komissio, T-335/17, ei julkaistu, EU:T:2019:736, 201 kohta).

185 Näin ollen vaatimus siitä, että riidanalaisten sopimusten perusteella maksetut määrät on määrättävä kokonaisuudessaan takaisin maksettaviksi, on perusteltu, joten tämä komission vastakanteessa esitetty vaatimus on hyväksyttävä.

Vahingonkorvausvaatimus

186 Avustusten palauttamisen lisäksi komissio vaatii, että kantaja velvoitetaan suorittamaan 58 876,50 euroa vahingonkorvausta.

187 Komission mukaan asiassa täyttyvät kantajan sopimusperusteiseen vahingonkorvausvastuuseen sovellettavat kolme edellytystä, jotka kuuluvat seuraavasti: kantaja on rikkonut yhtä tai useampaa sopimusehtoa, vahinko on tosiasiallisesti syntynyt ja kyseisen kantajan toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys.

188 Komissio vetoaa siihen, että asiassa on osoitettu, että kantaja peri 45 991 euroa myyntiprovisioita. Se olettaa, että XJ olisi alentanut hintojaan ainakin tämän verran, jos kyseisiä provisioita ei olisi ollut maksettava. Kantajan olisi joka tapauksessa tullut sopimuksen asianmukaisen ja lojaalin täyttämisen nimissä ilmoittaa kyseisestä hyvityksestä ja palauttaa se hankkeen toteutuksesta vastaaville yhteenliittymäkumppaneilleen.

189 Päätteen ja ohjelmiston ylisuurten hintojen laskuttamisen osalta komissio päättelee OLAFin kertomuksessa esitetyistä seikoista, että Dreaming-hankkeen yhteydessä myytiin 135 pääte- ja ohjelmistoyksikköä. Komission mukaan kutakin yksikköä kohti laskutettiin ylisuurena hintana 338,50 euroa eli yhteensä 45 697,50 euroa. HOME SWEET HOME -hankkeen yhteydessä myytiin 77 yksikköä, mistä komission mukaan aiheutui 26 064,50 euron ylimääräinen kustannus.

190 Koska komissio on rahoittanut vain puolet näistä hankkeista, komission mukaan sille on aiheutunut yhteensä 58 876,50 euron suuruinen vahinko.

191 Kantaja väittää, että vaikka katsottaisiin, että se on rikkonut oikeussääntöjä tai sopimusehtoja komission väittämällä tavalla, minkä se kiistää, asiassa ei ole osoitettu, että vahinko olisi tosiasiallisesti syntynyt tai että kantajan toiminnan ja väitetyn vahingon välillä olisi syy-yhteys. Se väittää tältä osin, että kyseisten tuotteiden hinta ei olisi ollut alhaisempi, jos se ei olisi toiminut välittäjänä, koska sen avulla XJ on voinut myydä suuremman määrän tuotteitaan halvemmalla yksikköhinnalla. Päätteen ja ohjelmiston hinnan korottamisen osalta kantaja toteaa, että näiden laitteiden markkinahinta tosiasiallisesti nousi, joten niiden hintojen osalta ei ole esitetty ylisuuria laskuja.

192 Aluksi on todettava, että käsiteltävänä olevassa vaatimuksessa vedotaan kantajan sopimusperusteiseen vahingonkorvausvastuuseen. Komissio nimittäin väittää, että vahingot, joiden korvaamista vaaditaan, ovat aiheutuneet siitä, että kantaja on rikkonut sopimusvelvoitteitaan. Näin ollen unionin yleisellä tuomioistuimella on SEUT 272 artiklan nojalla toimivalta tutkia tämä vaatimus, joka perustuu samaan sopimussuhteeseen kuin vastakannekin.

193 Tämän jälkeen on todettava, että käsitellessään SEUT 272 artiklassa tarkoitetun välityslausekkeen nojalla nostettua kannetta unionin yleisen tuomioistuimen on ratkaistava riita-asia kyseiseen sopimukseen sovellettavan aineellisen oikeuden perusteella (ks. tuomio 29.11.2016, ANKO v. REA, T-270/15, ei julkaistu, EU:T:2016:681, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 1.3.2017, Universiteit Antwerpen v. REA, T-208/15, ei julkaistu, EU:T:2017:136, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Sopimukseen sovelletaan sopimuksessa nimenomaisesti määrättyä oikeutta, sillä sopimusmääräysten, jotka ilmentävät sopimuspuolten yhteistä tahtoa, on oltava etusijalla mihin tahansa muuhun perusteeseen nähden, jota voidaan soveltaa vain, jos sopimuksessa ei määrätä asiasta (ks. tuomio 8.9.2015, Amitié v. komissio, T-234/12, ei julkaistu, EU:T:2015:601, 74 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

194 On muistutettava, että kummankin riidanalaisen sopimuksen 10 kohdan mukaan sopimuksiin sovelletaan niiden omia määräyksiä, unionin oikeuden asian kannalta merkityksellisiä säännöksiä ja määräyksiä sekä toissijaisesti Belgian oikeutta.

195 On todettava, että komissio ei viittaa mihinkään kyseisissä sopimuksissa olevaan määräykseen, jossa määrättäisiin kantajan sopimusperusteisesta vahingonkorvausvastuusta.

196 Lisäksi on todettava, että unionin oikeudessa ei ole aineellista säännöstä tai määräystä, joka koskisi sopimusperusteista vahingonkorvausvastuuta unionin sopimuskumppanin aiheuttamista vahingoista.

197 Tältä osin komissio viittaa vastineensa 99 kohdassa 12.4.2018 annettuun tuomioon PY v. EUCAP Sahel Niger (T-763/16, EU:T:2018:181), joka koskee unionin SEUT 340 artiklan mukaista sopimusperusteista vahingonkorvausvastuuta ja tällaisessa tilanteessa sovellettavaa

lainsäädäntöä. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi mainitun tuomionsa 66 kohdassa, että sopimusperusteista vahingonkorvausvastuuta koskeva vaatimus voitiin tutkia ”pelkästään kyseessä olevien työsopimusten – – ja sopimussuhteeseen perustuvan vastuun syntymistä koskevien unionin oikeuden yleisten periaatteiden perusteella” ja että ”näiden periaatteiden mukaan kolmen edellytyksen on täytyttävä, jotta sopimussuhteeseen perustuvaa vahingonkorvausta koskeva kanne voi menestyä. Ensimmäinen edellytys on se, ettei kyseinen toimielin ole noudattanut sopimusvelvoitteitaan, toinen se, että kantajalle on aiheutunut vahinkoa, ja kolmas se, että toimielimen menettelyn ja kyseisen vahingon välillä on syy-yhteys.”

198 Komission väitteiden lähtökohtana on, että tätä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa analogisesti unionin toimielimen sopimuskumppanin, tässä tapauksessa kantajan, sopimusperusteiseen vahingonkorvausvastuuseen. Tilanne, josta oli kyse 12.4.2018 annetussa tuomiossa PY v. EUCAP Sahel Niger (T-763/16, EU:T:2018:181), eroaa kuitenkin käsiteltävässä asiassa kyseessä olevasta tilanteesta. Mainitun tuomion 62 kohdasta nimittäin ilmenee, että siinä kyseessä olleissa työsopimuksissa ei määritelty sopimuksiin sovellettavaa lakia, kun taas nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisissa sopimuksissa on lainvalintamääräys.

199 Nyt käsiteltävässä asiassa kantajan sopimusperusteisen vahingonkorvausvastuun syntymisen edellytykset on näin ollen löydettävä Belgian oikeudesta, jota sovelletaan toissijaisesti riidanalaisiin sopimuksiin.

200 Sopimusperusteisen vahingonkorvausvastuun osalta Belgian siviililain 1142 §:ssä, joka kuuluu lain III osan, jonka otsikkona on ”Sopimukset ja sopimusvelvoitteet yleensä”, III lukuun, säädetään, että ”vahingonkorvausta on suoritettava minkä tahansa toimintavelvoitteen tai toimimatta jättämistä koskevan velvoitteen perusteella, jos velallinen ei noudata sitä”.

201 Lisäksi Belgian siviililain 1147 §:n mukaan ”velallinen velvoitetaan tarvittaessa maksamaan vahingonkorvausta joko velvoitteen laiminlyönnin tai velvoitteen täyttämistä koskevan viivästyksen perusteella aina, kun velallinen ei näytä, että laiminlyönti johtui ulkoisesta seikasta, jota ei voida lukea hänen syykseen, ja kun hän ei ole toiminut mitenkään epälojaalisti”.

202 Belgian siviililain 1147 §:stä seuraa, että kolmen edellytyksen on täytyttävä, jotta sopimusperusteisen vahingon perusteella on oikeus vahingonkorvaukseen. Ensiksi edellytetään, että sopimuksen täyttäminen on laiminlyöty kokonaan tai osittain, toiseksi, että vahinko on syntynyt, ja kolmanneksi, että laiminlyönnin ja vahingon välillä on syy-yhteys (ks. vastaavasti tuomio 4.5.2017, Meta Group v. komissio, T-744/14, ei julkaistu, EU:T:2017:304, 271 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

203 Unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että – vaikka väitetty vahinko katsottaisiin näytetyksi – komissio ei ole käsiteltävässä asiassa osoittanut oikeudellisesti riittävällä tavalla, että kantajan sopimusvelvoitteiden laiminlyöntien ja väitetyn vahingon välillä olisi riittävän suora syy-yhteys.

204 Ensinnäkin on selvää, että kantaja ei ole myynyt laitteita riidanalaisten sopimusten sopimuspuolina oleville yhteenliittymäkumppaneille eikä hakenut laitteiden ostokulujen korvaamista. Kantaja ei nimittäin ostanut laitteita, joista esitettiin ylisuuria laskuja tai joista se peri myyntipalkkioita, vaan niitä ostivat muut tahot, joilla ei ollut sidoksia kantajaan ja joille komissio korvasi näistä ostoista aiheutuneet kulut.

205 Toiseksi on niin ikään selvää, että kantaja ei ole vastuussa niiden laitteiden ostoista, joista esitettiin ylisuuria laskuja tai joista se peri myyntipalkkioita, vaan ostoista vastaavat ostajina olleet yhteenliittymän jäsenet. Tämän vahvistetaan komission vastauksessa unionin yleisen tuomioistuimen prosessinjohtotoimena esittämään kysymykseen, jossa komissio on todennut, että ”avustuksensaajan hankkeissaan käyttämien tuotteiden ja materiaalien valinta on täysin avustuksensaajan vastuulla, vaikka sopimuksen liitteessä I olisikin laitteen kuvaus”.

206 Komissio, jonka on actori incumbit probatio -periaatteen mukaisesti näytettävä toteen, että edellä 202 kohdassa mainitut kolme edellytystä täyttyvät, ei ole osoittanut välitöntä syy-yhteyttä. Se tyytyy tältä osin vain toteamaan yhdessä ainoassa lauseessa ja konkreettisia esimerkkejä esittämättä, että syy-yhteys on ”ilmeinen”, koska kantaja on osallistunut ”aktiivisesti” kyseisiin sopimusrikkomuksiin, joita ilman vahinkoa, josta korvausta vaaditaan, ei olisi syntynyt.

207 Tällaiset yleiset väitteet eivät kuitenkaan riitä oikeudellisesti riittäväksi osoitukseksi siitä, että väitetyn vahingon ja kyseisten sopimusrikkomusten välillä on suora syy-yhteys edellä 204 ja 205 kohdassa kuvatun kaltaisessa tilanteessa, johon liittyy usean kolmannen henkilön toimintaa.

208 Lisäksi ja joka tapauksessa on todettava, että kun on kyse sopimusvelvoitteiden täyttämisestä, velvollisuus noudattaa suhteellisuusperiaatetta on osa sopimuspuolten yleisempää velvollisuutta täyttää sopimus vilpittömässä mielessä. Lisäksi Belgian oikeuden mukaan siviililain 1134 §:ssä säädetyllä velvollisuudella täyttää sopimukset vilpittömässä mielessä kielletään sopimuspuolta käyttämästä oikeutta tavalla, joka selvästi ylittää sen, miten varovainen ja huolellinen henkilö tavanomaisesti käyttäisi kyseistä oikeutta (Cour de cassationin eli Belgian ylimmän tuomioistuimen tuomio (Cass.) 16.11.2007, AR nr C.06.0349.F.1) (ks. vastaavasti tuomio 24.10.2018, Nova v. komissio, T-299/15, ei julkaistu, EU:T:2018:713, 140 kohta).

209 Kun otetaan huomioon yhtäältä se, että riidanalaisten sopimusten kohteena olevat hankkeet on toteutettu viivytyksettä ja kyseisten hankkeiden tavoitteiden mukaisesti, mitä ei ole kiistetty, ja toisaalta ne erityisen vakavat seuraukset, joita kantajalle aiheutuu siitä, että avustukset peritään kokonaisuudessaan takaisin, unionin yleinen tuomioistuin katsoo, että vahingonkorvausvaatimuksella, joka on esitetty kyseistä täysimääräistä takaisinperintää koskevan vaatimuksen lisäksi, ylitetään selvästi se, miten oikeutta vahingonkorvaukseen tavanomaisesti käytettäisiin.

210 Näin ollen vahingonkorvausvaatimus on hylättävä perusteettomana.

Päätelmät

211 Edellä esitetystä seuraa, että kantajan on maksettava riidanalaisten sopimusten perusteella sille maksetut määrät kokonaisuudessaan takaisin komissiolle, koska se on syyllistynyt sääntöjenvastaisuuksiin. Näin ollen kantajan vaatimus siitä, että unionin yleisen tuomioistuimen on todettava, ettei kantaja ole velvollinen maksamaan veloitusilmoituksia numero 3241901815 ja numero 3241901886, ovat tulleet tehottomiksi.

212 Kaiken edellä esitetyn perusteella on yhtäältä hylättävä pääkanne ja toisaalta hyväksyttävä komission vastakanne siltä osin kuin siinä vaaditaan toteamaan, että sopimusrikkomukset, joihin kantaja on syyllistynyt, ovat riidanalaisten sopimusten yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitettuja sääntöjenvastaisuuksia, ja velvoittamaan kantaja maksamaan mainittujen sopimusten perusteella sille maksetut määrät takaisin. Vastakanne hylätään muilta osin.

[– –]

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kymmenes jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Pääkanne hylätään.**

2) **Health Information Management (HIM):n sopimusrikkomuksia, jotka koskevat hankkeen ”ElDeRly-friEndly Alarm handling and MonitorING (Dreaming)” toteuttamista koskevaa avustussopimusta numero 225023 ja hankkeen ”Health monitoring and sOcial integration environMEnt for Supporting WidE ExTension of independent life at HOME (HOME SWEET HOME)” toteuttamista koskevaa avustussopimusta numero 250449, on pidettävä kyseisten sopimusten yleisten ehtojen II.1 kohdassa tarkoitettuina sääntöjenvastaisuuksina.**

3) **HIM velvoitetaan maksamaan Euroopan komissiolle takaisin 512 799 euroa.**

4) **Komission vastakanne hylätään muilta osin.**

5) **HIM vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan puolet komissiolle aiheutuneista oikeudenkäyntikuluista.**

Kornezov Buttigieg Hesse

Julistettiin Luxemburgissa 9 päivänä kesäkuuta 2021.

Allekirjoitukset